
Επιβεβλημένη η πολιτική «μηδενικής ανοχής» στα ζητήματα βίας κατά των γυναικών και σεξουαλικής εκμετάλλευσής τους

της Μαριέττας Γιαννάκου-Κουτσίκου
Βουλευτού – πρώην Υπουργού

Με ιδιαίτερη χαρά ήρθα απόψε σ'αυτή τη συζήτηση, όπως έρχομαι σε κάθε παρόμοια συζήτηση που θίγει μείζονα προβλήματα. Είναι φανερό ότι, παρά τις προσπάθειες και τους αγώνες που γίνονται, εξακολουθούν ακόμα να υπάρχουν διακρίσεις, και μάλιστα διακρίσεις σε χώρες που θα έλεγε κανείς ότι έπρεπε να είχαν εξαιρεθεί.

Θέλω προκαταβολικά να συγχαρώ τον καθηγητή κ. Μαγγανά και τους συνεργάτες του για την έρευνα, καθώς και την καθηγήτρια κ. Μαραγκοπούλου, γιατί πραγματικά οι έρευνες αυτές έχουν αξία στο βαθμό που θα χρησιμοποιηθούν, για να ληφθούν ανάλογα μέτρα, για να εμποδίζονται αυτά τα φαινόμενα. Θα έλεγε κανείς λοιπόν θεωρητικά ότι η βία κατά των γυναικών, ιδιαίτερα μέσα στο σπίτι, έπρεπε σιγά σιγά να είχε εξαιρεθεί. Υποτίθεται ότι εκσυγχρονίζονται οι άνθρωποι, υποτίθεται ότι αποκτούν καλύτερη παιδεία και μόρφωση, και οι άνδρες και οι γυναίκες. Ωστόσο παρακολουθούμε φαινόμενα βίας κατά των γυναικών, που άλλοτε είναι κρυμμένα, ιδιαίτερα σε κάποιες οικονομικές τάξεις ανώτερες, άλλοτε γίνονται φανερότερα, ιδιαίτερα – έχω την αίσθηση – στη μεσαία τάξη, όπου οι γυναίκες αποφασίζουν πια πολύ περισσότερο να καταγγείλουν τα συγκεκριμένα περιστατικά.

Το λέω αυτό, γιατί ορισμένοι ισχυρίζονται ότι δεν υπάρχει αύξηση της βίας, αλλά απλώς οι γυναίκες καταγγέλλουν πια, και γ'αυτό έχουμε τη «φαινόμενη» βία. Πιστεύω ότι όλες οι έρευνες επιβεβαιώνουν ότι πραγματικά υπάρχει αύξηση της βίας, όχι μόνο σε χώρους περιθωριακούς, όπως οι χώροι των οικονομικών προσφύγων και μετάναστών, π.χ. οι χώροι ατόμων που έχουν άλλα προβλήματα συναφή, ψυχολογικά, κοινωνικά κ.λπ., αλλά η βία εξακολουθεί να υπάρχει στο σύνολο, όπως φαίνεται, του πληθυσμού όλων των ευημερυσών χωρών μας. Αυτό μας κάνει να υποθέσουμε και τί θα πρέπει να συμβαίνει στις χώρες όπου δεν υπάρχουν ούτε τέτοια ευημερία, ούτε ουσιαστικά θεσμοθετημένα δικαιώματα. Και είναι αρκετές

αυτές, παρά το γεγονός ότι 187 χώρες έχουν κυρώσει τη σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Και ερχόμαστε μπροστά στο ερώτημα «τί πρέπει να γίνει πραγματικά»; Αρκεί να συζητάμε, να επιμένουμε, να το προβάλλουμε από τα media, τα οποία στην επόμενη εκπομπή από την προβολή του συγκεκριμένου γεγονότος προβάλλουν ακριβώς το αντίθετο πρότυπο, το οποίο βοηθά στο να εξελίσσεται η βία κατά των γυναικών; Εγώ πιστεύω ότι, αν αναλύσουμε το αν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ή όχι τα media και ειδικά την τηλεόραση, για να ωφελήσουμε το κοινωνικό σύνολο, δηλαδή για να μειώσουμε π.χ. τη χρήση ναρκωτικών, να μειώσουμε τη βία, θα δούμε ότι, όπως λειτουργούν σήμερα τα media, είναι αδύνατον να έχουν ουσιαστικό αποτέλεσμα. Και στο ερώτημα που τίθεται κάθε φορά «μα θα κάνουμε λογοκρισία;» υπάρχουν ασφαλώς πολλές απαντήσεις και πολλοί τρόποι, για να μπορούμε χωρίς λογοκρισία να διατηρούμε μια στοιχειώδη ποιότητα στα μέσα μαζικής επικοινωνίας, και πάντως μέσω ορισμένων συγκεκριμένων κανόνων να αντιμετωπίζουμε τα πρόσωπα και αυτό που θεωρείται ως αξιοπρέπειά τους. Είτε αυτό αφορά στις γυναίκες, είτε αφορά στα παιδιά, είτε αφορά και σε άλλες κατηγορίες ατόμων, όπως είναι π.χ. οι φυλακισμένοι, που καταδικάζονται φυσικά σε στέρηση της ελευθερίας, όχι σε στέρηση της αξιοπρέπειας.

Και όμως, η πραγματικότητα λέει ότι συμβαίνει ακριβώς αυτό, το δεύτερο. Σε διάφορες χώρες έχουν ληφθεί πρόσθετα νομοθετικά μέτρα. Υπάρχει π.χ. η Σουηδία, στην οποία νομοθετικές παρεμβάσεις που άρχισαν να εφαρμόζονται από την 1η Ιουλίου 1998 και από τις αρχές του 1999 επιβάλλουν πάρα πολύ αυστηρές ποινές –ποινές που αρχίζουν από 6 μήνες μέχρι 6 χρόνια – σε άτομα που ασκούν βία σε άλλα άτομα, με τα οποία μάλιστα είναι συνδεδεμένα, έχουν κάποια σχέση. Γίνεται ειδική αναφορά και αναφέρονται οι ίδιες ποινές για άτομα τα οποία είτε είχαν ζήσει μαζί, είχαν συμβιώσει, είτε είχαν νυμφευθεί. Και εκεί πάλι επιβάλλονται οι ίδιες

ποινές. Επίσης επιβάλλονται ποινές από 2 μέχρι 6 χρόνια σε άτομα τα οποία προβαίνουν σε σεξουαλική εκμετάλλευση άλλων ατόμων. Και βέβαια οι ποινές αυτές αντιλαμβάνεται κανείς ότι είναι ποινές που μπορούν να δημιουργήσουν κάποιες αναστολές σε ανθρώπους που φιλοδοξούν να λειτουργήσουν κατά τέτοιο τρόπο και να επιβάλουν τη βία.

Η Σουηδία βέβαια έχει διακριθεί πάρα πολλές φορές για την επιβολή πάρα πολύ αυστηρών κανόνων, νόμων, διατάξεων, μέσω και του Ποινικού Κώδικα γενικότερα, αλλά και πρόσθετων νόμων που θέλουν να καλύψουν ακριβώς αυτό και να εξασφαλίσουν την αξιοπρέπεια του ατόμου, και ειδικά την αξιοπρέπεια των γυναικών, ιδιαίτερα μάλιστα στο χώρο της οικογένειας, όπου παραδόσεις και ταμπού θέλουν τη γυναίκα να μην τολμά να ομολογήσει ότι υπάρχει βία μέσα στην οικογένεια, και να θεωρείται η βία κάτι αρκετά φυσικό. Πρέπει να σας πω ότι από τις έρευνες που έχουν γίνει – δεν αφορά άμεσα σ' αυτό, αλλά έχει σημασία – από ψυχιάτρους και ψυχολόγους σε άλλα επίπεδα, γίνεται φανερό ότι οι γυναίκες που έχουν ζήσει τη βία μέσα στο σπίτι τους – βία του πατέρα έναντι της μητέρας – αρχίζουν να θεωρούν τη βία σαν κάτι φυσικό, τη δέχονται από το σύζυγο και την ασκούν στα παιδιά τους. Είναι λοιπόν ένα επαναλαμβανόμενο φαινόμενο που έχει σχέση με την κουλτούρα και τα πρότυπα που αναπαράγονται μέσα στον οικογενειακό χώρο.

Παρακολουθώντας στο διεθνές προσκήνιο πώς κινείται το ζήτημα της τιμωρίας ή της εφαρμογής του νόμου, και τί έχει γίνει ακριβώς για ζητήματα που έχουν σχέση με την εγκληματικότητα σε μεγάλα αστικά κέντρα, όπως είναι η Νέα Υόρκη, το Μόντρεαλ, το Τορόντο κ.λπ., την πολιτική δηλαδή της «μηδενικής ανοχής» που ασκείται, που έχει μια συγκεκριμένη επιστημονική βάση φυσικά, και έχει εξαιρετικά αποτελέσματα, παρατηρούμε ότι η πολιτική της «μηδενικής ανοχής» αρχίζει από την προσπάθεια σε επίπεδο μικρής ηλικίας, κάτω από την εφηβική ηλικία, ώστε να αντιμετωπίζεται η παραβατικότητα όχι μόνο διά της καταστολής αλλά κυρίως και πρώτα απ' όλα διά του κοινωνικού ελέγχου και της προσπάθειας της κοινωνικής επανένταξης, ώστε να αποτραπεί η μεγάλη εγκληματικότητα. Πρέπει να πω ότι είμαι απολύτως σύμφωνη και στην άσκηση μιας τέτοιας άμεσης πολιτικής «μηδενικής ανοχής» στα ζητήματα που έχουν σχέση με τη βία κατά των γυναικών και τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

Αν αναλύσουμε το τί έχει συμβεί μέχρι σήμερα στη χώρα μας στα ζητήματα που έχουν σχέση με τη βία κατά των γυναικών, το βιασμό, τη σεξουαλική εκμετάλλευση, θα δούμε ότι πρακτικά οι τιμωρίες είναι ελάχιστες. Αυτό θα το πουν βέβαια όσοι και όσες έχουν ασχοληθεί ουσιαστικά και είναι νομικοί. Βλέπω εδώ την Κα Κωσταβάρα π.χ. που έχει ασχοληθεί, και νομίζω ότι είναι σε θέση να μας αναφέρει στοιχεία κατά τη συζήτηση. Πως δηλαδή η τιμωρία είναι ελάχιστη, πως στην ουσία δεν αποτρέπει και πως σε τέτοια περιστατικά θα είχε πολύ μεγάλη σημασία και αξία αν υπήρχε ο φόβος εκ των προτέρων. Ότι κάτι τέτοιο δεν πρόκειται να ξεπεραστεί ούτε

με τους ακριβούς δικηγόρους, ούτε με τα χρήματα, ούτε με την υποστήριξη διαφόρων παραγόντων, αλλά ότι ο νόμος σε αυτή την περίπτωση θα είναι ξεκάθαρος. Και πιστεύω πως έχει έρθει η ώρα και στην Ελλάδα να πάρει το Κοινοβούλιο παρόμοιες πρωτοβουλίες. Πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι δεν πρέπει να υπάρχει συγχώρεση σε τέτοια περιστατικά. Διαφορετικά, εγώ δεν βλέπω ειλικρινά κανένα τρόπο άλλο παρά μόνο την ωμή ευθεία εφαρμογή ενός είδους καταστολής σ' αυτή την περίπτωση. Γιατί δεν μπορεί κανείς να ισχυρισθεί πια ότι δεν υπάρχει γνώση, ότι δεν υπάρχει διάδοση πληροφορίας, ότι δεν έχουμε προχωρήσει, ότι δεν ξέρουμε ότι υπάρχουν άνθρωποι κατ' αρχήν και ότι δεν υπάρχει υποδεέστερο φύλο. Πιστεύω λοιπόν ότι μια πολιτική πραγματικά «μηδενικής ανοχής», η οποία όχι μόνο θα τιμωρούσε αυτόν ο οποίος ασκεί τη βία, αλλά και θα τον διέσυρε προγραμματισμένα και σκόπιμα, όχι μόνο στο περιβάλλον του αλλά ευρύτερα, είναι ο μόνος τρόπος για να σταματήσει η βία κατά των γυναικών. Εγώ δεν βλέπω ειλικρινά κανέναν άλλο τρόπο, ούτε την πειθώ, ούτε τίποτα άλλο. Και ανησυχώ ιδιαίτερα με βάση αυτό που σας είπα πριν, ότι όλες οι έρευνες στον ευρωπαϊκό χώρο και στην Ελλάδα δείχνουν ότι η βία δεν σταματάει στο οικογενειακό περιβάλλον. Αναπαράγεται. Είναι βέβαιο ότι τα παιδιά αμβλύνουν τις αντιδράσεις τους έναντι της βίας και αρχίζουν και αναπτύσσουν αντιλήψεις ότι, εν πάση περιπτώσει, όπου δεν πίπτει λόγος, πίπτει ράβδος. Π.χ. ότι για να πείσει κανείς, αφού δεν μπορεί να πείσει με άλλους τρόπους και αφού κάποιος είναι το αφεντικό, μπορεί να πείσει με αυτούς τους τρόπους.

Είναι ολοφάνερο σε έρευνες που έχουν γίνει σε γυναίκες με πάρα πολλά προβλήματα μιας προχωρημένης ηλικίας. Εκεί ανακαλύπτεις το παρελθόν. Σε άτομα που δέχονται τη βία ανακαλύπτει κανείς στο παρελθόν το βίαιο πατέρα, αλλά και τη μητέρα πολλές φορές, η οποία εις απάντησή της βίας που δέχεται από τον πατέρα, απαντά με την ίδια βία στα παιδιά. Κι έτσι το φαινόμενο αυτό δεν πρόκειται να σταματήσει ποτέ. Βέβαια, στο ίδιο πλαίσιο θα μπορούσαν να ωφεληθούν και άλλα μέτρα, και άλλες ριζοσπαστικές πρωτοβουλίες, π.χ. στο χώρο της παιδείας.

Βλέπω αυτές τις μέρες να υπάρχουν διαδηλώσεις, να υπάρχουν αντιδράσεις στα νέα μέτρα για την παιδεία. Δεν θα τα σχολιάσω αυτά καθεαυτά, αλλά θα πω ότι και πάλι δεν λέγεται τίποτα για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, και πάλι δεν λέγεται τίποτα για το τί μπορεί να δώσει το σχολείο στα ζητήματα που έχουν σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, με το σεβασμό του περιβάλλοντος. Υπάρχει π.χ. ένα καταπληκτικό πρόγραμμα στον Καναδά που έχει σχέση με το πώς αντιμετωπίζουμε τον άνθρωπο, τα ατομικά δικαιώματα, τα ζητήματα που έχουν σχέση με τη βία. Εν τέλει, είναι υπόθεση στοιχειώδους αρχής δημοκρατίας η ισότητα των φύλων και η μη διάκριση λόγω φύλου και η εφαρμογή μιας πολιτικής που θα θέλει τη βία να εξαλειφεται ουσιαστικά. Είναι λοιπόν ένα δεύτερο μεγάλο ζήτημα, όπου μπορεί κανείς να αναλάβει πρωτοβουλίες. Και φυσικά και άλλοι τρόποι

αυτοοργάνωσης των γυναικών αλλά και των οικογενειών, όπου δεν υπάρχει βία, προσπάθεια αυτοοργάνωσης και των νέων παιδιών στις λεγόμενες ομότιμες ομάδες. Προσπάθεια στο συμβουλευτικό χώρο, αυτόν που λειτουργεί το κράτος ή οι κοινωνικές οργανώσεις για το πώς θα αντιδράσουν τα θύματα της βίας. Κατά τα άλλα, μέχρις ότου αυτά συμβούν, πρέπει να επεκτείνουμε τις υποδομές για τα θύματα της βίας – δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία γι' αυτό – και να είναι τέτοιες, που να μην προσβάλλουν αυτές καθεαυτές οι υποδομές, να μην προσθέτουν δηλαδή στην προσβολή της αξιοπρέπειας της γυναίκας. Γιατί πολλές φορές κατά κάποιον τρόπο υπάρχει κοινωνική απαξίωση για τη γυναίκα που τολμά να καταγγείλει π.χ. το ότι ασκήθηκε βία εναντίον της. Και βέβαια σ' αυτά να προσθέσει κανείς την εκπαίδευση της δίωξης και της αστυνομικής αρχής, η οποία έχει ως αρχή να διακηρύσσει το «να τα ξαναφτιάξει το ζεύγος, έστω και αν η σύζυγος θα κακοποιηθεί περισσότερο, διότι αυτό αποτελεί ένα κοινωνικό status, το οποίο μπορεί να είναι αποδεκτό».

Εν κατακλείδι, Κυρία Πρόεδρε, εγώ συμπεραίνω ότι δεν αρκούν όσα έχουν γίνει μέχρι σήμερα. Χρειάζονται βίαιες πρωτοβουλίες, αν μπορώ να τις χαρακτηρίσω έτσι, για να αντιμετωπιστεί η βία και στην οικογένεια και έξω απ' αυτή αλλά και η σεξουαλική εκμετάλλευση. Προχθές ήμουν στις Βρυξέλλες και άκουσα από την τηλεόραση για κύκλωμα Αλβανίδων πορνών που τις εκμεταλλεύονται Αλβανοί, Βέλγοι και άλλοι στις Βρυξέλλες. Θέλω να πω, μη θεωρούμε ότι εδώ μόνο συμβαίνουν αυτά. Υπάρχουν εκτεταμένα δίκτυα που εκμεταλλεύονται τις γυναίκες αυτές που έρχονται και που έχουν και αφελή προσέγγιση, και οι άνδρες και οι γυναίκες, διότι ζώντας κάτω από ένα καθεστώς ολοκληρωτικό δεν ανέπτυξαν βέβαια δημοκρατικές αντιλήψεις. Είναι κι αυτό ένα άλλο θέμα και ζήτημα. Η περιθωριοποίηση και η φτώχεια, η οποία βγάζει τους ανθρώπους έξω από το πολιτικό σύστημα τελικά, και η κοινωνία της πληροφο-

ρίας, και όλα αυτά τα πλεονεκτήματα που διαθέτουμε, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι δυνατότητες που ανοίγονται μπροστά μας, και σε τομείς όπως η βιοτεχνολογία, η γενετική, όλο αυτό το θαύμα, το οποίο είναι ένα μεγάλο πλεονέκτημα, δεν πρέπει να μετατραπεί σε μειονέκτημα για μια μεγάλη μερίδα πληθυσμού. Και πρέπει η μερίδα, αν θέλετε, που θεωρεί τον εαυτό της υγιή, εντός εισαγωγικών, για να μην παρεξηγηθώ, που έχει τη δυνατότητα να πολεμήσει αυτές τις αντιλήψεις, να το κάνει. Όχι μόνο σε επίπεδο κρατικό αλλά και σε επίπεδο αυτοοργάνωσης. Και σε επίπεδο νομοθετικό φυσικά, και σε όλα τα υπόλοιπα.

Επαναλαμβάνω λοιπόν, Κυρία Πρόεδρε, χρειάζεται πραγματικά κινητοποίηση, αφού το πράγμα δεν προχωρά και αφού τα φαινόμενα βίας εμφανίζονται και μεταξύ των νέων ανθρώπων, και των νεότερων ηλικιών και των νεότερων ζευγαριών. Εμένα προσωπικά η διαίσθησή μου μου λέει ότι σχεδόν τίποτα δεν πάει καλά σ' αυτό τον τομέα. Για να μην πω ότι έχουμε οπισθοχωρήσει, έχουμε κάνει πίσω. Μόνο με ένα πραγματικά σκληρό τρόπο, με σκληρές νομοθετικές παρεμβάσεις, με σκληρή αντιμετώπιση όσων προβαίνουν σε πράξεις βίας, είναι δυνατόν να ανασταλεί το συγκεκριμένο φαινόμενο και να δοθεί χρόνος και μεγαλύτερης κοινωνικής ανάπτυξης, και παιδείας, και μόρφωσης.

Όμως οι γυναίκες π.χ. που δεν εργάζονται και επομένως δεν έχουν οικονομική ανεξαρτησία – γιατί η οικονομική ανεξαρτησία τελικά είναι το παν – πάντοτε θα υπάρχουν. Και πάντοτε θα υπόκεινται στη βία, εκτός αν είναι τέτοιος ο τρόπος αντιμετώπισης και τέτοιο το κοινωνικό σύστημα και τέτοιος ο χώρος, η κοινότητα, η γειτονιά, η περιοχή και αντιμετωπίζει έτσι τα προβλήματα, ώστε δεν κάνει ανεκτό σε καμμία περίπτωση ένα τέτοιο φαινόμενο. Γιατί – ως μη γελιόμαστε – τα φαινόμενα βίας συνήθως είναι φαινόμενα εναντίον των γυναικών που δεν είναι οικονομικά ανεξάρτητες.